

Экология, геология және табиғи
ресурстар министрлігі Қазақстан
Республикасы «Қазгидромет»
Республикалық Мемлекеттік
Кәсіпорны»

АЙЛЫҚ БЮЛЛЕТЕНЬ: °
ҚАЗАҚСТАН ТЕРРИТОРИЯСЫНДАҒЫ ОРТАША АЙЛЫҚ АУА
ТЕМПЕРАТУРАСЫ ЖӘНЕ АЙЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫН
МӨЛШЕРІНІҢ АНОМАЛИЯСЫ
2022 ШІЛДЕ АЙЫНА

Нұр-Сұлтан 2022

КІРІСПЕ

Өңірлік климатты зерттеу және оның өзгеруінің тұрақты мониторингі «Қазгидромет» РМК Қазақстанның ұлттық гидрометеорологиялық қызметінің басым міндеттерінің бірі болып табылады. «Қазгидромет» РМК Қазақстан аумағы бойынша ауаның орташа айлық температурасының және атмосфералық жауын-шашынның айлық мөлшерінің ауытқуларын бағалау келтірілген ай сайынғы бюллетеньдерді шығаруды жүзеге асырады.

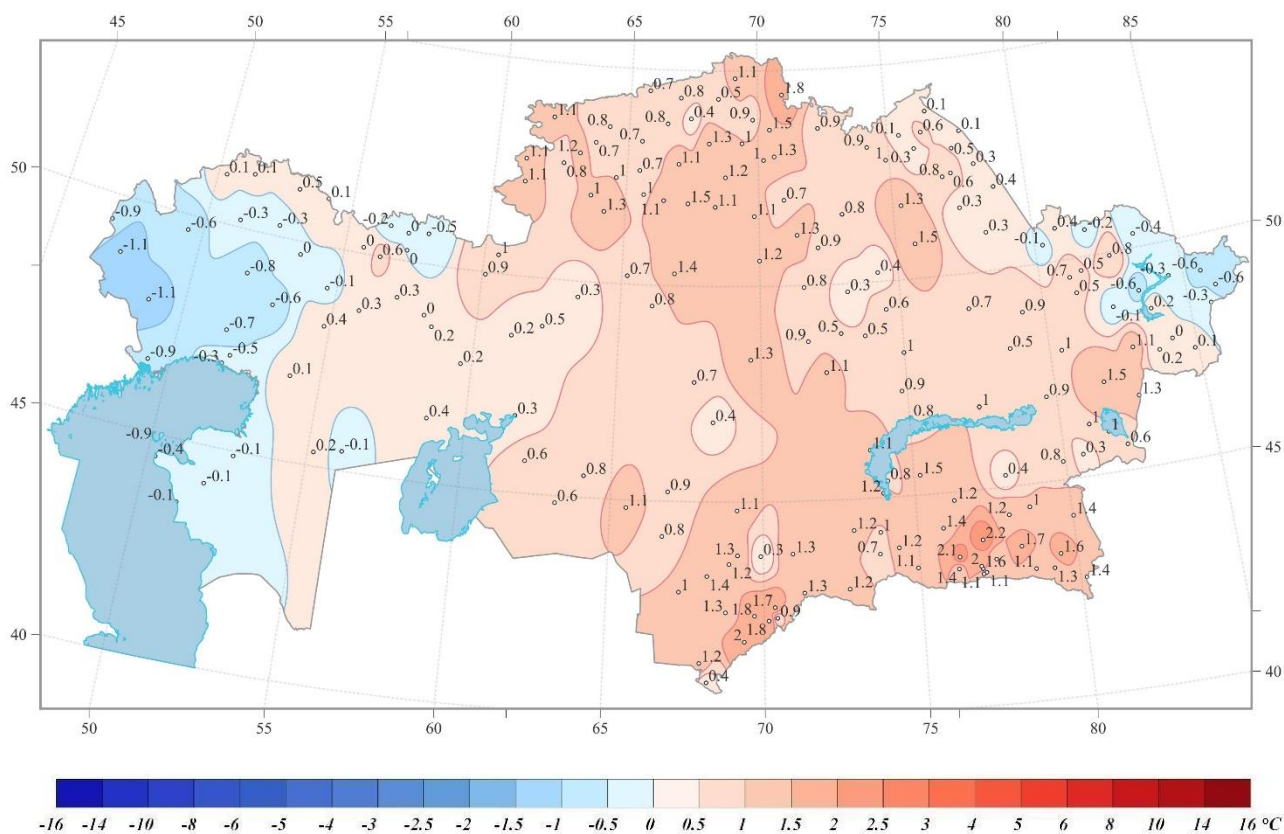
Бюллетеньді дайындау үшін «Қазгидромет» РМК метеорологиялық мониторинг желісіндегі бақылау деректері: 1941 жылдан бергі кезеңде ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық сомасының қатары пайдаланылады.

Жер бетіндегі ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық сомаларының аномалиялары нормаға қатысты – ағымдағы климаттың аномалиясы дәрежесін мониторингілеу үшін базалық ретінде Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым ұсынған 1991-2020 жыл кезеңіне есептелген орташа көпжылдық мәндерге қатысты анықталды. Ауа температурасының ауытқулары байқалған мәннің нормадан ауытқуы ретінде есептеледі. Жауын-шашын мөлшерінің ауытқулары норманың пайызында, яғни түскен жауын-шашын мөлшерінің норманың тиісті мәніне пайыздық қатынасы ретінде ұсынылады.

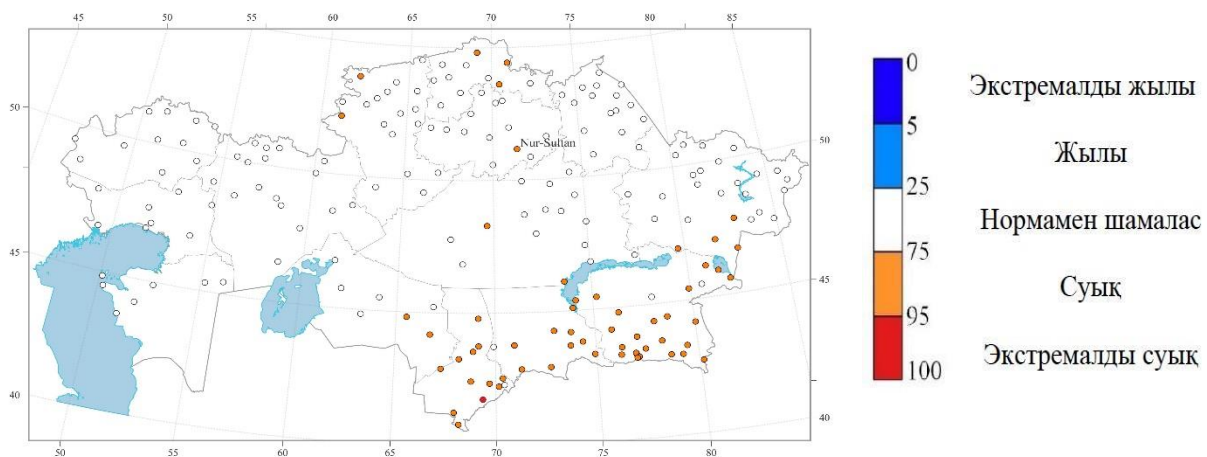
Климаттық экстремумдарды сипаттау үшін карталар келтіріледі, онда әрбір станция үшін 1941 жылдан бастап ағымдағы жылға дейінгі кезеңде қаралатын айнымалы уақыт қатарындағы ағымдағы мәннен аспаудың эмпирикалық ықтималдығының ауқымы көрсетіледі (аспаудың эмпирикалық ықтималдығы – бұл ағымдағы мәннен кіші немесе оған тең уақытша қатар мәндерінің үлесі). Егер айнымалының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы шекті диапазондарға түссе (0-5% немесе 95-100 %), онда бұл мән 1941 жылдан бастап 5% жағдайдан көп емес болған. Егер ауа температурасының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы 0-5% диапазонда болса, бұл осы жерде байқалған өте төмен температураны көрсетеді, егер 95-100% диапазонда болса, онда, керісінше, өте жоғары температура. Егер жауын – шашын мөлшерін қарастыратын болсақ, онда бірінші жағдайда бұл олардың өте аз мөлшерін, екіншісінде-жауын-шашынның тым көп мөлшерін көрсетеді.

ОРТАША АЙЛЫҚ АУА ТЕМПЕРАТУРАСЫНЫҢ АУЫТҚУЛАРЫ

Шілдеде Қазақстан территориясының басым бөлігінде температураның оң аномалиясы байқалды. 1-2°C аралығындағы оң аномалиялар Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Павлодар, Шығыс Қазақстан, Қарағанды Қызылорда облыстарының кейбір аудандарын, Ақмола облысының батыс бөлігін, Түркістан, Жамбыл, Алматы облыстарының территорияларын толықтай алып жатты. Ең жоғары аномалия (2,2 °C) Капшагай МС байқалды (1 сурет). Түркістан облысында Қазығұрт МС үшін экстремалды жылы 5 % шілде болды (2 сурет). Теріс аномалиялар зонасы еліміздің батыс және оңтүстік – батыс, солтүстік – шығыс бөліктерінде байқалды. 1°C-ден төмен теріс аномалия тек шеткі батысында ғана байқалды. Ең жоғары теріс аномалия (минус 1,1 °C) Уштаған (Атырау облысы) және Урда МС (Батыс Қазақстан облысы) тіркелген.

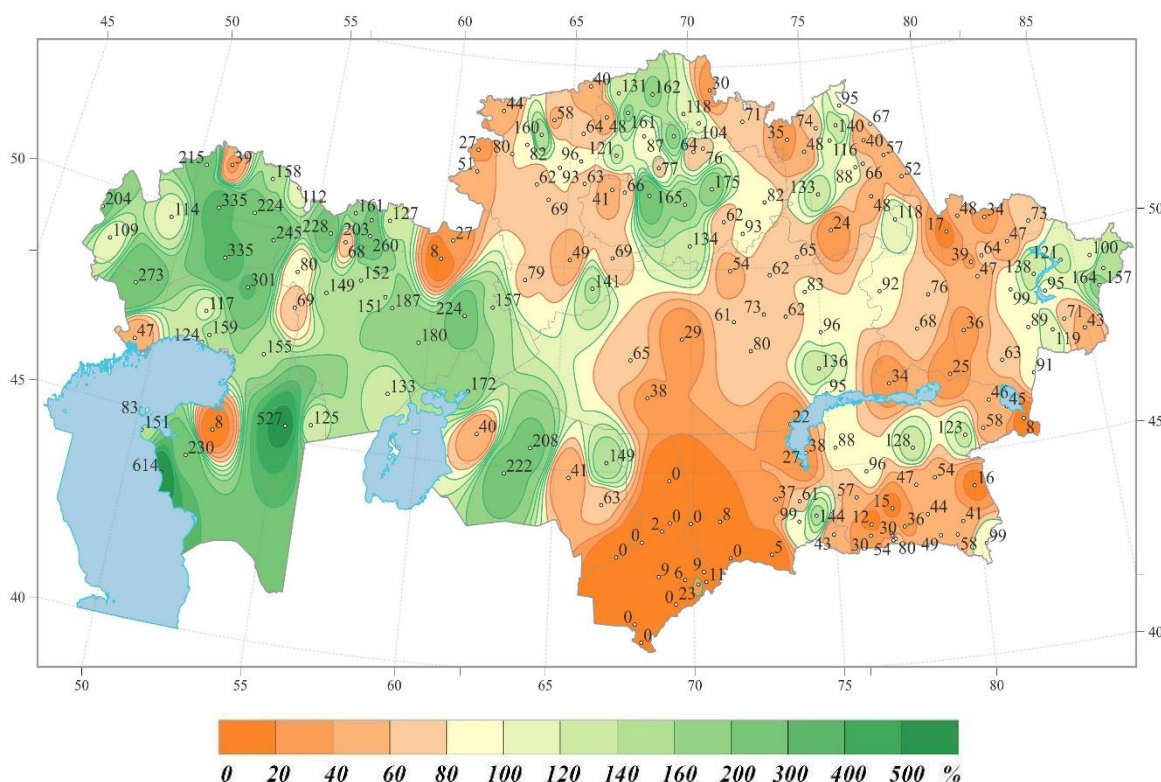
1-сурет - 1991-2020 жылдардағы базалық кезеңге қатысты есептелген 2022 жылғы шілдедегі орташа айлық ауа температурасының (°C) ауытқуларының кеңістіктік таралуы

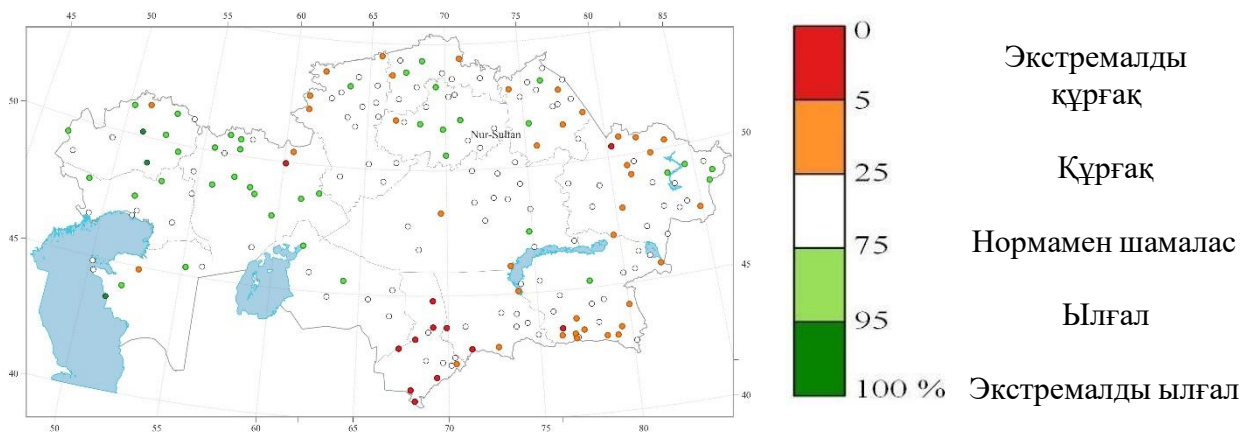
2-сурет-1941-2022 жылдардағы кезеңге сәйкес есептелген 2022 жылғы шілдедегі ауа температурасының аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы

АТМОСФЕРАЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫННЫҢ АЙЛЫҚ МӨЛШЕРІ

Шілде айында жауын – шашынның еліміздің территориясы бойынша біркелкі таралмағанын көреміз (3 сурет). Еліміздің батыс бөлігінде шамамен барлық жерде жауын – шашын норманың 150-200 %-нан көп түскен. Батыс Қазақстан облысында жауын – шашын норманың 200-300 %-нан көп түскен. Жауын – шашын мөлшері норманың 120 %-нан жоғары түскен зоналар Солтүстік Қазақстан облысының батыс аудандарында, Ақмола облысын орталық және Палодар облысының кейбір аудандарында, Шығыс Қазақстан және Қызылорда (орталық бөлігінде норманың 200 %-нан жоғары) облыстарының шығыс аудандарында, сонымен қатар, басқа облыстардың да арагидік аудандарында байқалған. Батыстағы 3 МС мәліметтері бойынша шілде экстремалды ылғал шілделер қатарына кірді. Жауын – шашынның ең үлкен мөлшері (125,7 мм) Акколь МС (Ақмола облысы) түсіп, норманың 175 %-ын құрады. Актау МС жауын – шашынның рекордтық жоғары мөлшері түсті (62 мм), бұрынғы рекорд (52мм) 2021 жылы болған. Қазақстанның шығыс бөлігінде жауын – шашын мөлшері нормадан айтарлықтай төмен түсті. Еліміздің оңтүстігінде көптеген, оңтүстік – шығысында кейбір аудандарда жауын – шашын мөлшері норманың 30 %-нан, тіпті, 10 %-нан төмен болды. Түркістан және Жамбыл облыстарының көптеген станцияларында жауын – шашын мүлдем түспеуінің салдарынан, олар үшін шілде экстремалды құрғақ 5 % шілделер қатарына кірді (4 сурет).

3-сурет - 2022 жылғы шілдедегі атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің кеңістіктік таралуы (1991-2020 жж. кезеңге есептелген нормадан % бойынша)

4-сурет - 2022 жылғы шілдеде атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы. Ықтималдықтар 1941-2022 жылдаркезеңіне сәйкес есептелген